

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

18 päivänä joulukuuta 2007*

Asiassa C-341/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Arbetsdomstolen (Ruotsi) on esittänyt 15.9.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 19.9.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Laval un Partneri Ltd

vastaan

Svenska Byggnadsarbetareförbundet,

Svenska Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1, Byggettan ja

Svenska Elektrikerförbundet,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, A. Rosas, K. Lenaerts, U. Löhmus (esittelevä tuomari) ja L. Bay Larsen sekä tuomarit R. Schintgen, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Küris, E. Levits ja A. Ó Caoimh,

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: hallintovirkamies J. Swedenborg,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.1.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Laval un Partneri Ltd, edustajinaan advokat A. Elmér ja advokat M. Agell,

- Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenska Byggnadsarbetareförbundets avd. 1, Byggettan ja Svenska Elektrikerförbundet, edustajinaan oikeudellisista asioista vastaava henkilö D. Holke sekä advokat P. Kindblom ja advokat U. Öberg,

- Ruotsin hallitus, asiamiehenään A. Kruse,

- Belgian hallitus, asiamiehinään M. Wimmer ja L. Van den Broeck,

- Tšekin hallitus, asiamiehenään T. Boček,

- Tanskan hallitus, asiamiehinään J. Molde ja J. Bering Liisberg,

- Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja C. Schulze-Bahr,

- Viron hallitus, asiamiehenään L. Uiibo,

- Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

- Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja O. Christmann,

- Irlanti, asiamiehinään D. O’Hagan ja C. Loughlin, avustajinaan B. O’Moore, SC,
ja N. Travers, BL,

- Latvian hallitus, asiamiehinään E. Balode-Buraka ja K. Bārdiņa,

- Liettuan hallitus, asiamiehenään D. Kriauciūnas,

- Itävallan hallitus, asiamiehinään C. Pesendorfer ja G. Hesse,

- Puolan hallitus, asiamiehinään J. Pietras, M. Korolec ja M. Szymańska,

- Suomen hallitus, asiamiehinään E. Bygglin ja J. Himmanen,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään E. O'Neill ja D. Anderson,

- Islannin hallitus, asiamiehenään F. Birgisson,

- Norjan hallitus, asiamiehinään K. Waage, E. Jarbo ja F. Sejersted,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinhään J. Enegren, E. Traversa ja K. Simonsson,

- EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehinhään A. T. Andersen, N. Fenger ja B. Alterskjær,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.5.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 12 ja EY 49 artiklan sekä palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16.12.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/71/EY (EYVL 1997, L 18, s. 1) tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Latvian oikeuden mukaan perustettu Laval un Partneri Ltd -niminen yhtiö (jäljempänä Laval), jonka kotipaikka on Riika (Latvia), ja vastaajina Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Ruotsin rakennustyöntekijöiden liitto, jäljempänä Byggnads), Svenska Byggnadsarbetareförbundet avdelning 1, Byggettan (mainitun liiton paikallisosasto nro 1, jäljempänä Byggettan) ja Svenska Elektrikerförbundet (Ruotsin sähkötyöntekijöiden liitto, jäljempänä Elektrikerna) ja joka koskee oikeudenkäyntimenettelyä, jonka kyseinen

yhtiö on pannut vireille, jotta ensinnäkin Byggnadsin ja Byggettanin toteuttama työtaistelutoimi, joka koskee kaikkia rakennustyömaita, joilla mainittu yhtiö toimii, sekä Elektrikernan toteuttama myötätuntotoimi, jolla saarretaan kaikki meneillään olevat sähkötyöt, todetaan laittomiksi, toiseksi kyseiset toimet määrätään lopetettaviksi ja kolmanneksi mainitut ammattijärjestöt veloitetaan korvaamaan sille aiheutunut vahinko.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin 96/71 6, 13, 17 ja 22 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”työsuhteen muuttumisesta ylikansalliseksi aiheutuu työsuhteeseen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevia ongelmia; osapuolten edun mukaisesti olisi määrättävä tällaiseen työsuhteeseen sovellettavista työehdoista ja työoloista,”

”jäsenvaltioiden lainsäädännöt on sovittava yhteen sellaisten vähimmäissuojaa koskevien pakottavien ydinsääntöjen säätämiseksi, joita työnantajien on vastaanottajavaltiossa noudatettava lähettäessään työntekijöitä tilapäisesti työhön sen jäsenvaltion alueelle, jossa palvelua tarjotaan; tällainen yhteensovittaminen voidaan varmistaa vain yhteisöoikeuden avulla,”

”vastaanottajamaassa voimassa olevat vähimmäissuojaa koskevat pakottavat säännöt eivät saa estää työntekijöille edullisempien työehtojen ja -olojen soveltamista,”

”tämä direktiivi ei rajoita ammatillisten etujen puolustamiseen liittyviä kollektiivisia toimia koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä”.

4. Direktiivin 96/71 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan jäsenvaltioon sijoittautuneisiin yrityksiin, jotka tarjotessaan valtioiden välillä palveluja lähettävät 3 kohdan mukaisesti työntekijöitä työhön toisen jäsenvaltion alueelle.

--

3. Tätä direktiiviä sovelletaan, kun 1 kohdassa tarkoitettut yritykset toteuttavat jotain seuraavista valtioiden välisistä toimenpiteistä:

a) --

tai

- b) työntekijän lähettäminen jäsenvaltion alueelle työkomennukselle yritysryhmään kuuluvaan toimipaikkaan tai yritykseen, jos lähettävän yrityksen ja työntekijän välillä on työsuhde työntekijän lähetettyä olon ajan,

– –”

- 5 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Työehdot ja -olot

1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että työsuhteeseen sovellettavasta lainsäädännöstä riippumatta 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen yritysten takaavat jäsenvaltion alueelle työhön lähetetyille työntekijöille jäljempänä tarkoitettujen seikkojen osalta työehdot ja -olot, jotka siinä jäsenvaltiossa, jossa työ suoritetaan, vahvistetaan:

- laein, asetuksin tai hallinnollisin määräyksin,

ja/tai

I - 11852

- 8 kohdassa tarkoitetulla tavalla yleisesti sovellettaviksi julistetuin työehtosopimuksin tai välitystuomioin siltä osin kuin ne koskevat jotain liitteessä tarkoitettua toimintaa:
  - a) enimmäistyöajat ja vähimmäislepoajat
  - b) palkallisten vuosilomien vähimmäiskesto
  - c) vähimmäispalkat, myös ylityökorvaukset; tätä alakohtaa ei sovelleta täydentäviin työeläkejärjestelmiin
  - d) erityisesti tilapäistä työvoimaa välittävien yritysten käyttöön asettamia työntekijöitä koskevat ehdot
  - e) työturvallisuus, työterveys ja työhygieniat
  - f) raskaana olevien naisten ja äskettäin synnyttäneiden naisten sekä lasten ja nuorten työehtoihin ja -oloihin sovellettavat suojatoimenpiteet
  - g) miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu sekä muut syrjintäkieltoa koskevat säännökset.

Tässä direktiivissä ensimmäisen alakohdan c alakohdassa tarkoitettujen vähimmäispalkkojen käsite määritellään sen jäsenvaltion lainsäädännössä ja/tai kansallisen käytännön mukaan, jonne työntekijä on lähetetty työhön.

--

7. Mitä 1[–]6 kohdassa säädetään, ei estä työntekijöille suotuisampien työehtojen [ja -olojen] soveltamista.

Lähetettynä olosta maksettavat lisät katsotaan osaksi vähimmäispalkkaa siltä osin kuin niitä ei makseta korvauksena lähetettynä olosta aiheutuneista tosiasiallisista kustannuksista, kuten matka-, majoitus- tai ruokailukustannuksista.

8. Yleisesti sovellettaviksi julistetuilla työehtosopimuksilla tai välitystuomioilla tarkoitetaan työehtosopimuksia tai välitystuomioita, joita kaikkien asianomaista toimialaa tai elinkeinoa edustavien tai kaikkien kyseisten työehtosopimusten tai tuomioiden alueelliseen soveltamisalaan kuuluvien yritysten on noudatettava.

Jos ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua työehtosopimusten tai välitystuomioiden yleisittövaksi julistamista koskevaa järjestelmää ei ole, jäsenvaltiot voivat käyttää perustana:

- työehtosopimuksia tai välitystuomioita, joilla on yleinen vaikutus kaikkiin asianomaista toimialaa tai elinkeinoa edustaviin ja kyseisten työehtosopimusten tai tuomioiden maantieteelliseen soveltamisalaan kuuluviin samanlaisiin yrityksiin nähden

ja/tai

- työehtosopimuksia, jotka työmarkkinaosapuolten kansallisella tasolla edustavimmat järjestöt ovat tehneet ja joita sovelletaan kaikkialla jäsenvaltion alueella,

jos niiden soveltaminen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin yrityksiin tämän artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa mainittujen asioiden osalta takaa näiden yritysten ja muiden tässä alakohdassa tarkoitettujen ja samanlaisessa asemassa olevien yritysten yhdenvertaisen kohtelun.

Kohtelu on tämän artiklan mukaisesti yhdenvertaista, jos:

- samanlaisessa tilanteessa olevilla kansallisilla yrityksillä on asianomaisessa toimipaikassa tai asianomaisella toimialalla 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa mainituissa asioissa samat velvoitteet kuin yrityksillä, jotka lähettävät työntekijöitä työhön,

ja

- samanlaisessa tilanteessa olevien kansallisten yritysten edellytetään täyttävän kyseiset velvoitteet samoin vaikutuksin.

--

10. Tämä direktiivi ei estä jäsenvaltioita perustamissopimuksen mukaisesti määrittämistä tai säätämistä, että kansallisten yritysten ja muiden valtioiden yritysten on yhdenvertaisen kohtelun nojalla noudatettava:

- muita kuin 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa mainittuja seikkoja koskevia työehtoja ja -oloja siltä osin kuin kyse on yleiseen järjestykseen (ordre public) liittyvistä säännöksistä

- 8 kohdassa tarkoitetuissa työehtosopimuksissa tai välitystuomioissa vahvistettuja ja muita kuin liitteessä tarkoitettuja toimintoja koskevia työehtoja ja -oloja.”

6 Direktiivin 96/71 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Yhteistyö tietojen toimittamisessa

1. Jäsenvaltioiden on nimettävä tämän direktiivin täytäntöönpanoa varten kansallisen lainsäädäntönsä ja/tai käytäntönsä mukaisesti yksi tai useampi yhteysvirasto taikka yksi tai useampi toimivaltainen kansallinen taho.

2. Jäsenvaltioiden on säädettävä tai määrättävä yhteistyöstä niiden viranomaisten kesken, jotka kansallisen lainsäädännön mukaan ovat toimivaltaisia valvomaan

3 artiklassa tarkoitettuja työehtoja ja -oloja. Tähän yhteistyöhön kuuluu erityisesti vastaaminen kyseisten viranomaisten perusteltuihin keskinäisiin tiedonsaantipyynnöihin, jotka koskevat valtiosta toiseen tapahtuvaa työntekijöiden käyttöön asettamista, myös ilmeisiä väärinkäytöksiä tai mahdollisesti laitonta valtioiden välillä harjoitettua toimintaa.

Komissio ja ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettut viranomaiset toimivat kiinteässä yhteistyössä 3 artiklan 10 kohdassa mahdollisesti ilmenevien vaikeuksien tutkimiseksi.

Keskinäistä hallinnollista apua annetaan maksutta.

3. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava aiheelliset toimenpiteet, jotta 3 artiklassa tarkoitettuja työehtoja ja -oloja koskevat tiedot olisivat yleisesti saatavilla.

4. Kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava muille jäsenvaltioille ja komissiolle 1 kohdassa tarkoitettut yhteysvirastot ja/tai toimivaltaiset tahot.”

Kansallinen säännöstö

Direktiivin 96/71 täytäntöönpano

- 7 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Ruotsin kuningaskunnassa ei ole työehtosopimusten yleisittövaksi julistamista koskevaa järjestelmää ja jotta syrjintätilanteita ei

syntyisi, ulkomaalaisten yritysten ei lain mukaan tarvitse soveltaa ruotsalaisia työehtosopimuksia, koska kaikki ruotsalaiset työnantajat eivät ole sidoksissa työehtosopimukseen.

- 8 Direktiivi 96/71 on saatettu osaksi Ruotsin oikeusjärjestystä työntekijöiden lähettämisestä työhön 9.12.1999 annetulla lailla (1999:678) (Lag (1999:678) om utstationering av arbetstagare, jäljempänä työntekijöiden lähettämisestä työhön annettu laki). Oikeudenkäyntiasiakirjoista seuraa, että lähetettyihin työntekijöihin sovellettavat työehdot ja -olot, jotka koskevat direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a, b ja d–g alakohdassa tarkoitettuja seikkoja, vahvistetaan lailla kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetulla tavalla. Ruotsin lainsäädännössä ei kuitenkaan säädetä vähimmäispalkasta, josta mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa on kyse.
- 9 Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, että direktiivin 96/71 4 artiklan 1 kohdan mukaan perustetun yhteysviraston (Arbetsmiljöverket) tehtävänä on muun muassa ilmoittaa jokaiselle, jota asia koskee, sellaisten työehtosopimusten olemassaolosta, joita saatetaan soveltaa lähetettäessä työntekijöitä työhön Ruotsiin, ja kehottaa mainittuja henkilöitä kääntymään työehtosopimuksen osapuolten puoleen tarkempien tietojen saamiseksi.

Oikeus ryhtyä työtaistelutoimiin

- 10 Ruotsin hallitusmuodon (Regeringsformen) 2 luvussa luetellaan kansalaisille kuuluvat perusvapaudet ja -oikeudet. Sen 17 §:n mukaan työntekijäyhdistyksillä sekä työnantajilla ja työnantajayhdistyksillä on oikeus ryhtyä työtaistelutoimiin, ellei laissa tai sopimuksessa toisin säädetä tai määrätä.

- 11 Yhteistoimintalaissa (1976:580) (Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, jäljempänä MBL), joka on annettu 10.6.1976, on sääntöjä, joita sovelletaan järjestäytymis- ja neuvotteluoikeuteen, työehtosopimukseen, kollektiivisten työriitojen sovitteluun ja työrauhavelvoitteeseen, ja se sisältää säännöksiä, joilla rajoitetaan ammattiliittojen oikeutta ryhtyä työtaistelutoimiin.
- 12 MBL:n 41 §:stä seuraa, että työehtosopimukseen sidotut osapuolet ovat keskinäisissä suhteissaan velvollisia työrauhaan ja että muun muassa työtaistelutoimiin ryhtyminen sopimuksen muuttamiseksi on kiellettyä. Työtaistelutoimet ovat kuitenkin sallittuja silloin, kun osapuolet eivät ole tehneet keskenään työehtosopimusta.
- 13 MBL:n 42 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Työnantaja- tai työntekijäliitot eivät saa järjestää eivätkä millään muullakaan tavoin käynnistää laitonta työtaistelutoimea. Niillä ei ole myöskään oikeutta osallistua laittomaan työtaistelutoimeen antamalla tukea tai millään muullakaan tavalla. Liitto, joka itse on sidottu työehtosopimukseen, on myös velvollinen sen jäsenten järjestämän laittoman työtaistelutoimen uhatessa tai tällaisen toimen aikana pyrkimään estämään toimen tai myötävaikuttamaan sen päättämiseen.

Mikäli joku ryhtyy laittomaan työtaistelutoimeen, muut eivät saa osallistua tähän toimeen.

Edellä olevan 1 momentin kahta ensimmäistä virkettä sovelletaan vain, kun liitto ryhtyy toimiin sellaisten työsuhteiden vuoksi, jotka kuuluvat suoraan tämän lain soveltamisalaan.”

- 14 Oikeuskäytännössä MBL:n 42 §:n 1 momentin osalta omaksutun tulkinnan mukaan on kiellettyä ryhtyä työtaistelutoimeen toisten osapuolten välillä tehdyn työehtosopimuksen kumoamiseksi tai muuttamiseksi. Arbetsdomstolen katsoi niin kutsutussa Britannia-tuomiossa (1989, nro 120), että tämä kiello ulottuu työtaistelutoimiin, joihin oli ryhdytty Ruotsissa siinä tarkoituksessa, että ulkomailla sijaitsevalla työpaikalla ulkomaisten osapuolten välillä tehty työehtosopimus kumottaisiin tai sitä muutettaisiin, jos tällainen työtaistelutoimi on kielletty siinä ulkomaisessa lainsäädännössä, jota sovelletaan kyseisen työehtosopimuksen allekirjoittaneisiin osapuoliin.
- 15 Lainsäätäjät halusivat niin kutsutulla Lex Britannia -lailla, joka tuli voimaan 1.7.1991, rajoittaa Britannia-tuomiossa kehitetyn periaatteen ulottuvuutta. Lex Britannia sisältää kolme MBL:ään lisättyä säännöstä eli MBL:n 25 a §:n, 31 a §:n ja 42 §:n 3 momentin.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamista selityksistä ilmenee, että kyseisen MBL:n 42 §:n 3 momentin käyttöön ottamisen jälkeen sellaista ulkomaista työnantajaa vastaan, joka harjoittaa Ruotsissa tilapäistä toimintaa, toteutetut työtaistelutoimet eivät ole enää kiellettyjä, jos kokonaistilanteen arvioinnin perusteella voidaan päätellä, että liittymäkohta kyseiseen jäsenvaltioon on niin heikko, ettei MBL:n voida katsoa olevan suoraan sovellettavissa kyseisiin työsuhteisiin.

Rakennusalan työehtosopimus

- 17 Byggnads on ammattiliitto, jonka piiriin kuuluvat Ruotsissa rakennusalan työntekijät. Sen esittämistä huomautuksista ilmenee, että vuonna 2006 Byggnads muodostui 31 paikallisosastosta, mukaan lukien Byggettan, että sillä oli 128 000 jäsentä, joista 95 000 ovat työikäisiä, ja että siihen kuului muun muassa puu- ja betonialan työntekijöitä, muurareita, parketinasentajia, rakennus- ja tiealan työntekijöitä sekä putkiasentajia. Noin 87 prosenttia rakennusalan työntekijöistä kuului kyseiseen liittoon.
- 18 Rakennusalan työntekijöitä edustavan keskusliiton asemassa olevan Byggnadsin ja Sveriges Bygginindustrierin (rakennusalan työnantajien keskusliiton) välillä on tehty työehtosopimus (jäljempänä rakennusalan työehtosopimus).
- 19 Rakennusalan työehtosopimuksessa on erityissääntöjä, jotka koskevat työaikaa ja vuosilomaa, jotka ovat kysymyksiä, joiden osalta työehtosopimuksilla voidaan syrjäyttää lain säännökset. Mainitussa sopimuksessa on lisäksi määräyksiä, jotka koskevat tilapäistyöttömyyttä ja odotusaikaa, matkakulujen ja ammattitoiminnan kulujen korvaamista, irtisanomissuojaa, koulutusvapaata ja ammatillista koulutusta.
- 20 Rakennusalan työehtosopimukseen liittymisen johdosta asianomaiset yritykset hyväksyvät myös useita taloudellisia veloitteita. Näiden yritysten on siten suoritettava Byggettanille summa, joka vastaa 1,5:tä prosenttia palkkamenoista, kyseisen ammattiosaston suorittamasta palkkavalvonnasta, ja vakuutusyhtiö

FORA:lle summa, joka vastaa yhtäältä 0,8:aa prosenttia palkkamenoista ”lisä-äyreiksi” tai ”rakennusalan erityislisäksi” kutsuttuna maksuna ja toisaalta 5,9:ää prosenttia näistä palkkamenoista erilaisina vakuutusmaksuina.

- 21 ”Lisä-äyreiksi” tai ”rakennusalan erityislisäksi” kutsutulla maksulla on tarkoitus rahoittaa ryhmähenkivakuutus, huoltovakuutus ja ryhmävakuutus, joka kattaa vapaa-ajalla sattuneet tapaturmat, samoin kuin Ruotsin rakennusalan yritysten tutkimusrahastoa (Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond), työnantajien johtamaa Galaxen-nimistä järjestöä, jonka tarkoituksena on työpaikkojen mukauttaminen liikuntarajoitteisille henkilöille ja heidän kuntouttamisensa, ammatillisen kehittämisen ja kouluttamisen edistäminen rakennusosalalla sekä hallinnosta ja järjestelmän ylläpidosta aiheutuvat kulut.
- 22 FORA:n tarjoamilla erilaisilla vakuutuksilla työntekijöille taataan lisäeläkevakuutus sekä suoritukset sairaustapauksessa, työttömyysetuudet, korvaus työtapaturman sattuessa ja taloudellinen tuki jälkeen jääville työntekijän kuollessa.
- 23 Vaikka rakennusalan työehtosopimukseen liittymisen johdosta työnantajat, mukaan lukien työnantajat, jotka lähettävät työntekijöitä työhön Ruotsiin, ovat lähtökohtaisesti sidottuja kaikkiin viimeksi mainitun lausekkeisiin, tiettyjä sääntöjä sovelletaan kuitenkin tapauskohtaisesti olennaisilta osin työmaan luonteen ja töiden toteuttamistavan mukaan.

Palkkojen määrittäminen

- 24 Ruotsin hallituksen huomautuksista ilmenee, että työntekijöiden palkkojen määrittäminen on annettu työmarkkinaosapuolten tehtäväksi työehtosopimusneuvotte-

luissa. Työehtosopimuksissa ei yleensä ole määräyksiä vähimmäispalkasta sellaisenaan. Useissa työehtosopimuksissa mainittu kaikkein alin palkka koskee työntekijöitä, joilla ei ole pätevyyttä eikä ammattikokemusta, mikä pääsääntöisesti tarkoittaa sitä, että se koskee vain hyvin pientä määrää henkilöitä. Muiden työntekijöiden osalta on todettava, että heidän palkkansa määritetään työpaikalla käytyjen neuvottelujen yhteydessä työntekijän pätevyys ja hänen hoitamansa tehtävät huomioon ottaen.

- 25 Pääasiassa vastaajina olevien kolmen ammattiliiton käsiteltävänä olevassa asiassa esittämien huomautusten mukaan rakennusalan työehtosopimuksessa suorituspalkka on rakennusalan normaali palkkamuoto. Suorituspalkkajärjestelmä merkitsee sitä, että kunkin rakennushankkeen osalta tehdään uudet palkkasopimukset. Työnantajat ja ammattiliiton paikallisosasto voivat kuitenkin sopia aikapalkan soveltamisesta tietyn työmaan osalta. Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin työntekijöihin ei sovelleta mitään kuukausipalkkajärjestelmää.
- 26 Näiden samojen ammattiliittojen mukaan palkkaneuvottelut käydään työehtosopimuksen tekemistä väistämättä seuraavan työrauhan vallitessa. Palkkasopimus tehdään lähtökohtaisesti paikallistasolla ammattiliiton ja työnantajan välillä. Jos työmarkkinaosapuolet eivät pääse sopimukseen tällä tasolla, palkkaneuvottelut käydään keskustason neuvotteluissa, joissa Byggnads on työntekijäpuolen pääosapuolen asemassa. Jos työmarkkinaosapuolet eivät pääse sopimukseen myöskään näiden viimeksi mainittujen neuvottelujen yhteydessä, peruspalkka määritetään ”varalausekkeen” (stupstocksregel) mukaan. Mainittujen ammattiliittojen mukaan ”varapalkka”, joka merkitsee itse asiassa vain viimesijaista neuvottelumekanismia ja joka ei ole vähimmäispalkka, oli vuoden 2004 toisella puoliskolla suuruudeltaan 109 Ruotsin kruunua (SEK) (noin 12 euroa) tunnilta.

Pääasia

- 27 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Laval on Latvian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jonka kotipaikka on Riika. Se oli vuoden 2004 toukokuun ja joulukuun välisenä aikana lähettänyt Ruotsiin työhön noin 35 työntekijää Ruotsin oikeuden mukaan perustetun L&P Baltic Bygg AB -nimisen yhtiön (jäljempänä Baltic), jonka pääoman Laval omisti vuoden 2003 loppuun saakka kokonaan, työmaiden rakennustöitä varten ja etenkin koulun rakentamiseksi Vaxholmiin.
- 28 Lavalia, joka oli 14.9. ja 20.10.2004 allekirjoittanut Latviassa Latvian rakennusalan työntekijäliiton kanssa työehtosopimukset, ei sitonut yksikään Byggnadsin, Byggettanin tai Elektrikernan kanssa tehty työehtosopimus eikä viimeksi mainittujen jäsenistä yksikään kuulunut Lavalin henkilökuntaan. Noin 65 prosenttia asianomaisista latvialaisista työntekijöistä oli rakennusalan työntekijäliiton jäseniä kotivaltiossaan.
- 29 Oikeudenkäyntiasiakirjoista seuraa, että vuoden 2004 kesäkuun kuluessa Byggettan sekä Baltic ja Laval ottivat yhteyttä toisiinsa ja että neuvottelut aloitettiin Lavalin liittymiseksi rakennusalan työehtosopimukseen. Laval vaati, että palkat ja muut työehdot määritetään samanaikaisesti näiden neuvottelujen kanssa, jotta palkat ja työehdot olisi jo vahvistettu kyseiseen sopimukseen liityttäessä. Byggettan hyväksyi tämän vaatimuksen, vaikka työehtosopimusneuvottelut on yleensä pitänyt saattaa loppuun, jotta tämän jälkeen voidaan aloittaa palkkoja ja muita työehtoja koskevat keskustelut työrauhavelvoitteen vallitessa. Byggettan kieltäytyi ottamasta käyttöön kuukausipalkkajärjestelmää, mutta se hyväksyi Lavalin ehdotuksen tuntipalkkaa koskevasta periaatteesta.

- 30 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Byggettan oli 15.9.2004 pidetyissä neuvotteluissa vaatinut Lavalia yhtäältä liittymään rakennusalan työehtosopimukseen Vaxholmin työmaan osalta ja toisaalta takaamaan, että lähetetyt työntekijät saisivat 145 SEK:n (noin 16 euron) suuruisen tuntipalkan. Kyseinen tuntipalkka perustui Tukholman (Ruotsi) alueen palkkatilastoihin, jotka koskevat ammattitodistuksen omaavia betoni- ja puualan työntekijöitä vuoden 2004 ensimmäisen neljännesvuoden ajalta. Byggettan ilmoitti olevansa valmis aloittamaan välittömästi työtaistelutoimen, jos tällaista sopimusta ei laadittaisi.
- 31 Asiakirja-aineistossa olevien asiakirjojen mukaan Laval on Arbetsdomstolenissa vireillä olevan oikeudenkäynnin aikana ilmoittanut, että se maksoi työntekijöilleen 13 600 SEK:n (noin 1 500 euron) suuruista kuukausipalkkaa, johon lisättiin ruokailuun, majoitukseen ja matkoihin liittyvät luontaisedut, joiden arvo oli 6 000 SEK (noin 660 euroa) kuukaudessa.
- 32 Jos Laval olisi liittynyt rakennusalan työehtosopimukseen, sitä olisivat lähtökohtaisesti sitoneet kaikki tämän lausekkeet, mukaan lukien ne taloudelliset velvoitteet Byggettaniin ja FORA:han nähden, jotka on lueteltu tämän tuomion 22 kohdassa. Lavalille ehdotettiin, että se tekisi vakuutus sopimukset FORA:n kanssa sille vuoden 2004 joulukuun kuluessa lähetetyllä ilmoituslomakkeella.
- 33 Koska mainitut neuvottelut eivät johtaneet tuloksiin, Byggettan vaati Byggnadsia ryhtymään toimenpiteisiin, joilla oli tarkoitus panna Lavalia vastaan täytäntöön 15.9.2004 pidetyissä neuvotteluissa ilmoitettu työtaistelutoimi. Työtaistelua koskeva varoitus annettiin vuoden 2004 lokakuussa.
- 34 Vaxholmin työmaata koskeva saarto aloitettiin 2.11.2004. Kyseinen saarto tarkoitti muun muassa sitä, että tavaroiden toimitukset työmaalle estettiin, lakkovartiot

otettiin käyttöön ja latvialaisia työntekijöitä ja ajoneuvoja kiellettiin tulemasta työmaalle. Laval pyysi apua poliisiviranomaisilta, jotka kuitenkin ilmoittivat sille, että koska työtaistelutoimi oli kansallisen oikeuden mukaan laillinen, ne eivät voineet ryhtyä toimenpiteisiin eivätkä poistaa fyysisiä esteitä, jotka estivät pääsyn työmaalle.

35 Vuoden 2004 marraskuun lopussa Laval kääntyi tämän tuomion 9 kohdassa mainitun yhteysviraston puoleen, jotta se saisi tietoja työehdoista ja -oloista, joita sen on sovellettava Ruotsissa, sekä siitä, onko vähimmäispalkka olemassa ja minkälaisia maksuja sen on suoritettava. Kyseisen viraston oikeudellinen johtaja ilmoitti sille 2.12.2004 päivätyllä kirjeellä, että sen on noudatettava niitä säännöksiä, joihin työntekijöiden lähettämisestä työhön annetussa laissa viitataan, että työmarkkinaosapuolten tehtävänä on sopia palkkakysymyksistä, että työehtosopimuksissa määrättyjä vähimmäisehtoja on sovellettava myös lähetettyihin ulkomaalaisiin työntekijöihin ja että jos ulkomaalaiselta työnantajalta peritään kaksinkertaisia maksuja, asia oli mahdollista saattaa tuomioistuinten käsiteltäväksi. Lavalin oli saadaksesen tietoonsa sovellettavat työehtosopimusmääräykset käännyttävä asianomaisen alan työmarkkinaosapuolten puoleen.

36 Sovittelukokouksessa, joka järjestettiin 1.12.2004, ja Arbetsdomstolissa 20.12.2004 pidetyssä sovitteluistunnossa Byggettan kehotti Lavalia liittymään rakennusalan työehtosopimukseen ennen palkkakysymyksen tarkastelemista. Jos Laval olisi hyväksynyt kyseisen ehdotuksen, työtaistelutoimi olisi lopetettu välittömästi ja työrauha, jonka johdosta palkkakeskustelut olisi voitu aloittaa, olisi tullut voimaan. Laval kieltäytyi kuitenkin liittymästä mainittuun sopimukseen, koska sen ei ollut mahdollista tietää etukäteen niitä velvoitteita, jotka sitoisivat sitä palkkojen osalta.

37 Vuoden 2004 joulukuussa Lavalin kohdistettuja työtaistelutoimia tehostettiin. Elektrikerna ryhtyi 3.12.2004 myötätuntotoimeen. Kyseisen toimenpiteen johdosta

sähköasentajien työnantajajärjestöön kuuluvia ruotsalaisia yrityksiä estettiin tarjoamasta palveluja Lavalille. Lavalin työhön lähettämät työntekijät palasivat jouluna Latviaan eivätkä tulleet takaisin asianomaiselle työmaalle.

- 38 Vuoden 2005 tammikuussa muut ammattiliitot ilmoittivat myötätuntotoimista, joilla boikotoitiin kaikkia niitä työmaita, joita Lavalilla oli Ruotsissa, siten, että kyseinen yritys ei voinut enää harjoittaa toimintaansa tämän jäsenvaltion alueella. Vaxholmin kaupunki vaati vuoden 2005 helmikuussa sen Balticin kanssa tekemän sopimuksen purkamista, ja Baltic asetettiin 24.3.2005 konkurssiin.

Ennakkoratkaisukysymykset

- 39 Laval nosti 7.12.2004 Arbetsdomstolenissa Byggnadsia, Byggettan ja Elektrikerna vastaan kanteen, jossa se vaati, että sen kaikkia rakennusmaita koskeva saarto sekä myötätuntotoimi julistetaan laittomiksi ja että ne määrätään lopetettaviksi. Se vaati myös kyseisten ammattiliittojen velvoittamista korvaamaan aiheutunut vahinko. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin hylkäsi 22.12.2004 tekemällään päätöksellä Lavalin välitoimihakemuksen, jossa vaadittiin näiden työtaistelutoimien lopettamista.
- 40 Arbetsdomstolen pohti sitä, estävätkö EY 12 ja EY 49 artikla sekä direktiivi 96/71 sen, että ammattiliitot pyrkivät työtaistelutoimella painostamaan ulkomaalaista yritystä, joka lähettää työntekijöitä työhön Ruotsiin, soveltamaan ruotsalaista työehtosopimusta, ja se päätti 29.4.2005 lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen

tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön. Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä, jonka kyseinen tuomioistuin teki 15.9.2005, kyseinen tuomioistuin esittää seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko palvelujen tarjoamisen vapautta ja kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevien EY:n perustamissopimuksen määräysten sekä – – direktiivin [96/71] mukaista, että ammattiliitot pyrkivät saarrolla toteutetuin työtaistelutoimin painostamaan ulkomaista palvelujen tarjoajaa tekemään vastaanottavassa valtiossa [rakennusalan työehtosopimuksen] kaltaisen työehtoja ja -oloja koskevan työehtosopimuksen, jos tilanne vastaanottavassa valtiossa on sellainen, että lainsäädännöstä, jolla kyseinen direktiivi on pantu täytäntöön, puuttuvat nimenomaiset säännökset työehtosopimuksella vahvistettujen työehtojen ja -olojen soveltamisesta?
- 2) [MBL:ssä] kielletään ryhtyminen työtaistelutoimiin muiden työmarkkinaosapuolten välillä tehdyn työehtosopimuksen sivuuttamiseksi. Tämä kiello pätee kuitenkin niin kutsuttuun Lex Britanniaan kuuluvan erityissäännöksen mukaan ainoastaan silloin, kun ammattiliitto ryhtyy työtaistelutoimiin sellaisten työehtojen osalta, joihin [MBL:ää] voidaan soveltaa suoraan, mikä käytännössä merkitsee sitä, ettei kiello koske työtaistelutoimia sellaisia ulkomaisia yrityksiä vastaan, jotka harjoittavat tilapäisesti toimintaansa Ruotsissa ja joilla on mukanaan omat työntekijänsä. Onko palvelujen tarjoamisen vapautta ja kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevien EY:n perustamissopimuksen määräysten ja – – direktiivin [96/71] katsottava olevan esteenä viimeksi mainitun säännön soveltamiselle – kun tämä sääntö yhdessä muiden Lex Britannian säännösten kanssa merkitsee käytännössä sitä, että ruotsalaiset työehtosopimukset tulevat sovellettaviksi ja ensisijaisiksi jo aiemmin tehtyihin ulkomaisiin työehtosopimuksiin nähden – saarrolla toteutettuihin työtaistelutoimiin, joihin ruotsalaiset ammattiliitot ovat ryhtyneet Ruotsissa tilapäisesti toimivaa palvelujen tarjoajaa kohtaan?”

- 41 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen 15.9.2005 esittämä pyyntö nyt esillä olevan asian käsittelemisestä työjärjestyksen 104 a artiklan ensimmäisen kohdan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä hylättiin yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 15.11.2005 antamalla määräyksellä.

Tutkittavaksi ottaminen

- 42 Byggnads, Byggettan ja Elektrikerna kyseenalaistavat ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen.

- 43 Ne vetoavat ensinnäkin siihen, ettei esitettyjen kysymysten ja pääasian tosiseikkojen välillä ole yhteyttä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää näet yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia määräyksiä ja direktiiviä 96/71, vaikka Laval on sijoittautunut Ruotsiin EY 43 artiklan mukaisesti tytäryhtiönsä Balticin välityksellä, jonka pääoman se omisti vuoden 2003 loppuun saakka kokonaan. Koska Lavalin yhtiöpääoma ja Balticin yhtiöpääoma olivat samojen henkilöiden omistuksessa, koska näillä yhtiöillä oli samat edustajat ja koska ne käyttivät samaa tavaramerkkiä, niitä oli pidettävä yhteisön oikeuden kannalta yhtenä yhtenäisenä taloudellisenä yksikkönä, vaikka ne muodostivatkin kaksi erillistä oikeushenkilöä. Lavalilla olisi näin ollen ollut velvollisuus harjoittaa toimintaansa Ruotsissa EY 43 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettulla tavalla niillä edellytyksillä, jotka kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen omia kansalaisia.

- 44 Ne väittävät toiseksi, että kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tarkoituksena on antaa Lavalille mahdollisuus kiertää Ruotsin lainsäädäntöä ja että

se on tästä syystä ainakin osittain keinotekoinen. Laval, jonka toiminta muodostuu Latviasta kotoisin olevan henkilökunnan sijoittamisesta tilapäisesti Ruotsin markkinoilla toimintaansa harjoittaviin yhtiöihin, pyrkii välttämään kaikki velvoitteet, jotka seuraavat työehtosopimuksia koskevista Ruotsin laeista ja asetuksista, ja se pyrkii perustamissopimuksen palveluja koskeviin määräyksiin ja direktiiviin 96/71 vetoamalla käyttämään perusteettomasti hyväkseen yhteisön oikeuden tarjoamia mahdollisuuksia.

45 Tältä osin on huomautettava, että EY 234 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, oikeusriidan tosiseikaston arvioiminen kuuluu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan. Yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on näin ollen lähtökohtaisesti ratkaistava ne (ks. mm. asia C-326/00, IKA, tuomio 25.2.2003, Kok. 2003, s. I-1703, 27 kohta; asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005, Kok. 2005, s. I-2529, 33 kohta ja asia C-419/04, Conseil général de la Vienne, tuomio 22.6.2006, Kok. 2006, s. I-5645, 19 kohta).

46 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin myös todennut, että oman toimivaltaisuuksensa arvioimiseksi sen on poikkeustapauksissa tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin esitti ennakkoratkaisukysymyksen (ks. vastaavasti asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981, Kok. 1981, s. 3045, Kok. Ep. VI, s. 251, 21 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että pyydetyllä yhteisön oikeuden tulkintamisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. asia C-379/98, PreussenElektra,

tuomio 13.3.2001, Kok. 2001, s. I-2099, 39 kohta; asia C-390/99, Canal Satélite Digital, tuomio 22.1.2002, Kok. 2002, s. I-607, 19 kohta ja em. asia Conseil général de la Vienne, tuomion 20 kohta).

- 47 Lisäksi on huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on yhteisöjen tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten välisen toimivallanjaon puitteissa ottaa huomioon ennakkoratkaisukysymykseen liittyvät tosiasiat ja oikeudelliset seikat sellaisina kuin ne on määritelty ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä (ks. mm. asia C-475/99, Ambulanz Glöckner, tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-8089, 10 kohta; asia C-136/03, Dörr ja Ünal, tuomio 2.6.2005, Kok. 2005, s. I-4759, 46 kohta ja em. asia Conseil général de la Vienne, tuomion 24 kohta).
- 48 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 97 kohdassa huomauttanut, kansallinen tuomioistuin pyytää tässä tapauksessa kysymyksillään EY 12 ja EY 49 artiklan sekä palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71 säännösten tulkintaa. Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että nämä kysymykset on esitetty oikeudenkäyntiasia, jossa kantajana on Laval ja vastaajina Byggnads, Byggettan ja Elektrikerna ja joka koskee näiden viimeksi mainittujen sen jälkeen aloittamia työtaistelutoimia, kun Laval kieltäytyi liittymästä rakennusalan työehtosopimukseen, että tämä oikeudenkäyntiasia koskee Lavalin Ruotsissa sijaitsevalle työmaalle, johon liittyvät työt oli annettu Laval-konserniin kuuluvan yrityksen tehtäväksi, työhön lähettämiin latvialaisiin työntekijöihin sovellettavia työehtoja ja -oloja ja että lähetetyt työntekijät ovat näiden työtaistelutoimien ja töiden täytäntöönpanon keskeyttämisen jälkeen palanneet Latviaan.
- 49 Näin ollen on ilmeistä, että esitetyillä kysymyksillä on yhteys kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian kohteeseen, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on sen määritellyt, ja että näihin kysymyksiin liittyvien tosiseikkojen perusteella ei voida päätellä, että kyseinen oikeudenkäyntiasia olisi keinotekoinen.

50 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Ensimmäinen kysymys

51 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää ensimmäisellä kysymyksellään vastausta siihen, onko palvelujen tarjoamisen vapautta ja kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevien EY:n perustamissopimuksen määräysten ja direktiivin 96/71 mukaista, että ammattiliitot pyrkivät saarolla toteutetuin työtaistelutoimin painostamaan ulkomaista palvelujen tarjoajaa liittymään vastaanottavassa valtiossa rakennusalan työehtosopimuksen kaltaiseen työehtoja ja -oloja koskevaan työehtosopimukseen, kun mainitussa jäsenvaltiossa vallitsevalle tilanteelle on ominaista se, että lainsäädännöstä, jolla kyseinen direktiivi on pantu täytäntöön, puuttuvat nimenomaiset säännökset työehtosopimuksella vahvistettujen työehtojen ja -olojen soveltamisesta.

52 Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Byggnadsin ja Byggettanin aloittaman työtaistelutoimen syynä oli Lavalin kieltäytyminen takaamasta sen Ruotsiin työhön lähetetyille työntekijöille kyseisten ammattiliittojen vaatima tuntipalkka, vaikka asianomaisessa jäsenvaltiossa ei ole säädetty vähimmäispalkasta, sekä tämän yrityksen kieltäytyminen liittymästä rakennusalan työehtosopimukseen, jonka lausekkeissa vahvistetaan joidenkin direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettujen seikkojen osalta ehdot, jotka ovat suotuisampia kuin merkityksellisistä laeista ilmenevät ehdot, kun taas muut lausekkeet koskevat seikkoja, joista mainitussa artiklassa ei ole kyse.

53 Näin ollen on ymmärrettävä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää ensimmäisellä kysymyksellään vastausta siihen, onko EY 12 ja EY 49 artiklaa sekä direktiiviä 96/71 tulkittava siten, että ne estävät sen, että jäsenvaltiossa, jossa kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa

tarkoitettuja seikkoja – lukuun ottamatta vähimmäispalkkaa – koskevat työehdot ja -olot on vahvistettu laeissa, ammattiliitto voi pyrkiä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella rakennustyömaita koskevalla saarrolla toteutetuin työtaistelutoimin painostamaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen palvelujen tarjoajan aloittamaan sen kanssa neuvottelut palkoista, jotka lähetetyille työntekijöille on maksettava, ja liittymään työehtosopimukseen, jonka lausekkeissa vahvistetaan tiettyjen mainittujen seikkojen osalta ehdot, jotka ovat suotuisampia kuin merkityksellisistä laeista ilmenevät ehdot, kun taas muut lausekkeet koskevat seikkoja, joista mainitun direktiivin 3 artiklassa ei ole kyse.

Sovellettavat yhteisön oikeuden määräykset ja säännökset

- 54 Pääasian kaltaiseen asiaan sovellettavien yhteisön oikeuden määräysten ja säännösten määrittämiseksi on huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 12 artiklaa, jossa vahvistetaan kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon yleinen periaate, voidaan soveltaa itsenäisesti ainoastaan sellaisiin yhteisön oikeuden sääntelemiin tilanteisiin, joita varten perustamissopimuksessa ei ole erityisiä syrjinnän kieltäviä sääntöjä (ks. asia C-100/01, Oteiza Olazabal, tuomio 26.11.2002, Kok. 2002, s. I-10981, 25 kohta ja asia C-387/01, Weigel, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-4981, 57 kohta).
- 55 Palvelujen tarjoamisen vapauden osalta tämä periaate on kuitenkin pantu täytäntöön, ja se on saanut konkreettisen muodon EY 49 artiklassa (asia C-22/98, Becu ym., tuomio 16.9.1999, Kok. 1999, s. I-5665, 32 kohta ja asia C-55/98, Vestergaard, tuomio 28.10.1999, Kok. 1999, s. I-7641, 17 kohta). Yhteisöjen tuomioistuimen ei näin ollen tarvitse ottaa kantaa EY 12 artiklaan.
- 56 Siltä osin kuin on kyse työntekijöiden liikkumisesta tilapäisesti toiseen jäsenvaltioon siinä tarkoituksessa, että he tekevät siellä rakennustöitä tai julkisia rakennusurakoita

työnantajansa tarjoamien palvelujen yhteydessä, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että EY 49 ja EY 50 artikla estävät jäsenvaltiota kieltämästä toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta palvelujen tarjoajaa liikkumasta vapaasti sen alueella koko henkilökuntansa kanssa tai asettamasta kyseisen henkilökunnan liikkumiselle tiukempia edellytyksiä. Sillä, että toisen jäsenvaltion palvelujen tarjoajalle asetetaan tällaisia edellytyksiä, näet syrjitään kyseistä palvelujen tarjoajaa suhteessa sen vastaanottavaan valtioon sijoittautuneisiin kilpailijoihin, jotka voivat vapaasti käyttää omaa henkilökuntaansa, ja lisäksi sillä vaikutetaan sen mahdollisuuksiin tarjota kyseinen palvelu (asia C-113/89, Rush Portuguesa, tuomio 27.3.1990, Kok. 1990, s. I-1417, Kok. Ep. X, s. 407, 12 kohta).

57 Yhteisön oikeus ei sitä vastoin estä sitä, että jäsenvaltiot ulottavat vähimmäispalkkaa koskevat lainsäädäntönsä tai työmarkkinaosapuolten tekemät työehtosopimukset koskemaan kaikkia niiden alueella palkkatyötä – jopa tilapäistä – tekeviä henkilöitä riippumatta siitä, mihin valtioon työnantaja on sijoittautunut (ks. mm. yhdistetyt asiat 62/81 ja 63/81, Seco ja Desquenue & Giral, tuomio 3.2.1982, Kok. 1982, s. 223, Kok. Ep. VI, s. 311, 14 kohta ja asia C-164/99, Portugaia Construções, tuomio 24.1.2002, Kok. 2002, s. I-787, 21 kohta). Tällaisten sääntöjen soveltamisella on kuitenkin voitava taata niillä tavoitellun päämäärän eli lähetettyjen työntekijöiden suojelun toteuttaminen, eikä niillä saa ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. vastaavasti mm. yhdistetyt asiat C-369/96 ja C-376/96, Arblade ym., tuomio 23.11.1999, Kok. 1999, s. I-8453, 35 kohta ja asia C-341/02, komissio v. Saksa, tuomio 14.4.2005, Kok. 2005, s. I-2733, 24 kohta).

58 Tätä taustaa vasten yhteisön lainsäätäjä antoi direktiivin 96/71 määrätäkseen, kuten kyseisen direktiivin kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee, työnantajien ja heidän henkilökuntansa edun mukaisesti työsuhteeseen sovellettavista työehdoista ja -oloista silloin, kun jäsenvaltioon sijoittautunut yritys lähettää työntekijöitä tilapäisesti työhön toisen jäsenvaltion alueelle palvelujen tarjoamisen yhteydessä.

- 59 Direktiivin 96/71 13 perustelukappaleesta ilmenee, että jäsenvaltioiden lainsäädännöt on sovittava yhteen sellaisten vähimmäissuojaa koskevien pakottavien ydinsääntöjen säätämiseksi, joita työnantajien on vastaanottavassa valtiossa noudatettava lähettäessään työntekijöitä sinne tilapäisesti työhön.
- 60 Direktiivillä 96/71 ei kuitenkaan ole yhdenmukaistettu näiden vähimmäissuojaa koskevien pakottavien sääntöjen aineellista sisältöä. Jäsenvaltiot voivat näin ollen vapaasti määritellä tämän sisällön perustamissopimusta ja yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita noudattaen (asia C-490/04, komissio v. Saksa, tuomio 18.7.2007, Kok. 2007, s. I-6095, 19 kohta).
- 61 Koska pääasian tosiseikat, sellaisina kuin ne on kuvattu ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä, ovat tapahtuneet vuoden 2004 kuluessa eli jäsenvaltiolle direktiivin 96/71 täytäntöönpanoa varten asetetun määräajan päättymisen eli 16.12.1999 jälkeen ja koska kyseiset tosiseikat kuuluvat tämän direktiivin soveltamisalaan, ensimmäistä kysymystä on näin ollen tutkittava EY 49 artiklan valossa tulkittujen, mainitun direktiivin säännösten perusteella (asia C-60/03, Wolff & Müller, tuomio 12.10.2004, Kok. 2004, s. I-9553, 25–27 ja 45 kohta) ja mahdollisesti tämä viimeksi mainitun säännöksen itsensä kannalta.

Jäsenvaltioilla olevat mahdollisuudet määrittää lähetettyihin työntekijöihin sovellettavat työolot ja -ehdot vähimmäispalkat mukaan lukien

- 62 Kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välille EY 234 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä ja jotta kansalliselle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, jonka perusteella se voi ratkaista siinä vireillä olevan asian (ks. asia C-334/95, Krüger, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4517, 22 kohta; asia

C-88/99, Roquette Frères, tuomio 28.11.2000, Kok. 2000, s. I-10465, 18 kohta ja yhdistetyt asiat C-393/04 ja C-41/05, Air Liquide Industries Belgium, tuomio 15.6.2006, Kok. 2006, s. I-5293, 23 kohta), on tutkittava jäsenvaltioilla olevia mahdollisuuksia määrittää työehdot ja -olot, jotka koskevat direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettuja seikkoja, mukaan lukien vähimmäispalkat, ja jotka yritysten on taattava työntekijöille, jotka ne lähettävät työhön tarjotessaan palveluja valtioiden välillä.

- 63 Ennakkoratkaisupyyntöä esittämistä koskevasta päätöksestä sekä tämän oikeudenkäyntimenettelyn yhteydessä esitetyistä huomautuksista ilmenee, että yhtäältä lähetettyjen työntekijöiden edellä mainittuja seikkoja koskevien työehtojen määrittämisen osalta vähimmäispalkat on ainoa työehto, jota ei Ruotsissa ole vahvistettu jollain direktiivissä 96/71 säädetyin keinoin, ja että toisaalta pääasian oikeudenkäynnin taustalla on Lavalille asetettu velvoite neuvotella ammattiliittojen kanssa, jotta se saisi selville työntekijöille maksettavat palkat, sekä velvoite liittyä rakennusalan työehtosopimukseen.
- 64 Direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisen ja toisen luetelmakohdan perusteella kyseisen säännöksen a–g alakohdassa tarkoitettuja seikkoja koskevat työehdot ja -olot vahvistetaan siltä osin kuin on kyse valtioiden välisten palvelujen tarjoamisesta rakennusosalalla laein, asetuksin tai hallinnollisin määräyksin taikka yleisesti sovellettaviksi julistetuin työehtosopimuksin tai välitystuomioin. Kyseisessä säännöksessä tarkoitettut työehtosopimukset ja välitystuomiot ovat työehtosopimuksia tai välitystuomioita, joita kaikkien asianomaista toimialaa tai elinkeinoa edustavien, kyseisten työehtosopimusten tai välitystuomioiden alueelliseen soveltamisalaan kuuluvien yritysten on noudatettava.
- 65 Direktiivin 96/71 3 artiklan 8 kohdan toisessa alakohdassa annetaan lisäksi jäsenvaltioille mahdollisuus käyttää silloin, kun työehtosopimusten tai välitystuomioiden yleissitovaksi julistamista koskevaa järjestelmää ei ole, perustana työehtosopimuksia tai välitystuomioita, joilla on yleinen vaikutus kaikkiin asianomaista

toimialaa edustaviin samanlaisiin yrityksiin nähden, tai työehtosopimuksia, jotka työmarkkinaosapuolten kansallisella tasolla edustavimmat järjestöt ovat tehneet ja joita sovelletaan kaikkialla jäsenvaltion alueella.

- 66 Kyseisen säännöksen sanamuodosta ilmenee, että tämän viimeksi mainitun mahdollisuuden käyttäminen edellyttää yhtäältä, että jäsenvaltio tekee tätä koskevan päätöksen, ja toisaalta, että työehtosopimusten soveltaminen yrityksiin, jotka lähettävät työntekijöitä työhön, takaa viimeksi mainituille työntekijöille direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa mainittujen seikkojen osalta yhdenvertaisen kohtelun samanlaisessa tilanteessa oleviin asianomaista toimialaa tai elinkeinoa edustaviin kansallisiin yrityksiin nähden. Kohtelu on mainitun direktiivin 3 artiklan 8 kohdan mukaisesti yhdenvertaista, jos viimeksi mainituilla yrityksillä on kyseisissä asioissa samat velvoitteet kuin yrityksillä, jotka lähettävät työntekijöitä työhön, ja jos molempien edellytetään täyttävän kyseiset velvoitteet samoin vaikutuksin.
- 67 On selvää, että direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettuja seikkoja koskevat työehdot ja -olot on vähimmäispalkkoja lukuun ottamatta vahvistettu Ruotsissa lailla. On myös selvää, että työehtosopimuksia ei ole julistettu yleisesti sovellettaviksi ja että kyseinen jäsenvaltio ei ole käyttänyt tämän direktiivin 3 artiklan 8 kohdan toisessa alakohdassa säädettyä mahdollisuutta.
- 68 Tältä osin on todettava, että koska direktiivillä 96/71 ei pyritä työehtojen ja -olojen vahvistamista koskevien järjestelmien yhdenmukaistamiseen jäsenvaltioissa, jäsenvaltioilla on edelleen vapaus valita kansallisella tasolla järjestelmä, jota ei ole nimenomaisesti mainittu yhtenä kyseisessä direktiivissä säädetystä järjestelmästä, kunhan sillä ei estetä palvelujen tarjoamista jäsenvaltioiden välillä.

- 69 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että kansalliset viranomaiset ovat Ruotsissa antaneet työmarkkinaosapuolten tehtäväksi vahvistaa työehtosopimusneuvotteluin palkat, jotka kansallisten yritysten on maksettava työntekijöilleen, ja että rakennusalan yritysten osalta tällainen järjestelmä edellyttää työpaikalla käytäviä tapauskohtaisia neuvotteluja, joissa otetaan huomioon asianomaisten työntekijöiden pätevyys ja tehtävät.
- 70 Siltä osin kuin on kyse palkkaa koskevista velvoitteista, joita voidaan asettaa muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneille palvelujen tarjoajille, on huomautettava, että direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohta koskee ainoastaan vähimmäispalkkoja. Kyseiseen säännökseen ei näin ollen voida vedota sellaisen kyseisille palvelujen tarjoajille asetetun veloitteen perustelemiseksi, jonka mukaan niiden on noudatettava sen kaltaisia palkkoja, joita pääasiassa vastaajina olevat ammattiliitot yrittävät tässä tapauksessa edellyttää ruotsalaisen järjestelmän yhteydessä ja jotka eivät ole vähimmäispalkkoja, eikä niitä sitä paitsi vahvisteta mainitun direktiivin 3 artiklan 1 ja 8 kohdassa tältä osin säädettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaan.
- 71 Tässä vaiheessa on siis pääteltävä, että jäsenvaltiolla, jossa vähimmäispalkkoja ei määritetä millään direktiivin 96/71 3 artiklan 1 ja 8 kohdassa säädetyin keinoin, ei ole kyseisen direktiivin perusteella oikeutta velvoittaa toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset käymään valtioiden välisiä palveluja tarjottaessa työpaikalla tapauskohtaisia neuvotteluja, joissa otetaan huomioon työntekijöiden pätevyys ja tehtävät, jotta kyseiset yritykset saavat selville sen palkan, joka niiden on maksettava työhön lähetetyille työntekijöilleen.
- 72 Tässä tuomiossa on jäljempänä vielä arvioitava tarkemmin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille yrityksille tällaisesta palkkojen vahvistamista koskevasta järjestelmästä aiheutuvia velvoitteita EY 49 artiklan kannalta.

Seikat, joita lähetettyihin työntekijöihin sovellettavat työehdot ja -olot voivat koskea

- 73 Vähimmäissuojaa koskevien pakottavien ydinsääntöjen noudattamisen varmistamiseksi direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on huolehdittava, että työsuhteeseen sovellettavasta lainsäädännöstä riippumatta yritykset takaavat valtioiden välisiä palveluja tarjottaessa jäsenvaltioiden alueelle työhön lähetetyille työntekijöille työehdot ja -olot kyseisessä säännöksessä luettujen seikkojen eli enimmäistyöaikojen ja vähimmäislepoaikojen; palkallisten vuosilomien vähimmäiskeston; vähimmäispalkkojen, myös ylityökorvausten; erityisesti tilapäistä työvoimaa välittävien yritysten käyttöön asettamia työntekijöitä koskevien ehtojen; työturvallisuuden, työterveyden ja työhygienian; raskaana olevien naisten ja äskettäin synnyttäneiden naisten sekä lasten ja nuorten työehtoihin ja -oloihin sovellettavien suojatoimenpiteiden sekä miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun ja muiden syrjintäkieltoa koskevien säännösten osalta.
- 74 Kyseisellä säännöksellä pyritään yhtäältä takaamaan vilpiton kilpailu kansallisten yritysten ja valtioiden välisiä palveluja tarjoavien yritysten välillä siltä osin kuin sen mukaan viimeksi mainittujen on tunnustettava työntekijöilleen määrällisesti rajallisia seikkoja koskevan luettelon osalta työehdot ja -olot, jotka on vahvistettu vastaanottavassa jäsenvaltiossa laein, asetuksin tai hallinnollisin määräyksin taikka direktiivin 96/71 3 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuun työehtosopimuksin tai välitystuomioin, jotka ovat vähimmäissuojaa koskevia pakottavia säännöksiä.
- 75 Mainittu säännös estää näin ollen sen, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset voisivat soveltamalla työntekijöihinsä näiden seikkojen osalta lähtöjäsenvaltiossa voimassa olevia työehtoja ja -oloja kilpailla vilpillisesti vastaanottavan

jäsenvaltion yritysten kanssa tarjottaessa palveluja valtioiden välillä, jos sosiaalisen suojan taso on korkeampi viimeksi mainitussa valtiossa.

- 76 Toisaalta tällä samalla säännöksellä pyritään takaamaan se, että lähetettyihin työntekijöihin sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion vähimmäissuojaa koskevia sääntöjä siltä osin kuin on kyse edellä mainittuja seikkoja koskevista työehdoista ja -oloista sen ajan, kun he tekevät työtä tilapäisesti mainitun jäsenvaltion alueella.
- 77 Tällaisen vähimmäissuojan tunnustamisesta on se seuraus, että jos lähetetyille työntekijöille lähtöjäsenvaltiossa myönnetty työehdoista ja -oloista ilmenevä suojan taso on direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettujen seikkojen osalta matalampi kuin vastaanottavassa jäsenvaltiossa tunnustettu vähimmäissuoja, kyseiset työntekijät saavat edukseen paremmat työehdot ja -olot tässä viimeksi mainitussa valtiossa.
- 78 Tämän tuomion 19 kohdasta ilmenee kuitenkin, että pääasiassa rakennusalan työehtosopimuksen tietyillä lausekkeilla poiketaan tiettyjen direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettujen seikkojen, muun muassa työajan ja vuosiloman osalta Ruotsin laeista, joilla vahvistetaan lähetettyihin työntekijöihin sovellettavat työehdot ja -olot, ottamalla käyttöön suotuisampia ehtoja.
- 79 On totta, että direktiivin 96/71 3 artiklan 7 kohdassa säädetään, että mitä tämän saman artiklan 1–6 kohdassa säädetään, ei estä työntekijöille suotuisampien työehtojen ja -olojen soveltamista. Lisäksi mainitun direktiivin 17 perustelukappale-

leesta ilmenee, että vastaanottavassa valtiossa voimassa olevat vähimmäissuojaa koskevat pakottavat säännöt eivät saa estää tällaisten ehtojen soveltamista.

- 80 Direktiivin 96/71 3 artiklan 7 kohtaa ei kuitenkaan voida tulkita siten, että vastaanottavalla jäsenvaltiolla on sen mukaan mahdollisuus edellyttää, jotta sen alueella saadaan tarjota palveluja, vähimmäissuojaa koskevia pakottavia sääntöjä tiukempien työehtojen ja -olojen noudattamista. Direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettujen seikkojen osalta kyseisessä direktiivissä näet säädetään nimenomaisesti siitä suojan asteesta, jonka noudattamista vastaanottavalla jäsenvaltiolla on oikeus edellyttää toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneilta yrityksiltä niiden sen alueelle työhön lähettämien työntekijöiden hyväksi. Lisäksi tällaisen tulkinnan johdosta mainittu direktiivi menettäisi tehokkaan vaikutuksensa.
- 81 Jollei toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneilla yrityksillä olevasta oikeudesta liittyä vapaaehtoisesti vastaanottavassa jäsenvaltiossa, etenkin niiden omaan lähetettyyn henkilökuntaan nähden annetun sitoumuksen yhteydessä, mahdollisesti suotuisampan työsopimukseen muuta johdu, suojan taso, joka vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työhön lähetetyille työntekijöille on taattava, on näin ollen rajattu lähtökohtaisesti direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa säädettyyn suojan tasoon, ellei mainituilla työntekijöillä ole jo lakia tai työsopimuksia lähtöjäsenvaltiossa soveltamalla suotuisimmat työehdot ja -olot mainitussa säännöksessä tarkoitettujen seikkojen osalta.
- 82 Lisäksi on tarkennettava, että direktiivin 96/71 3 artiklan 10 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat asettaa perustamissopimuksen mukaisesti muita kuin direktiivin mainitun 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa nimenomaisesti tarkoitettuja seikkoja koskevia työehtoja ja -oloja siltä

osin kuin kyse on yleiseen järjestykseen (ordre public) liittyvistä säännöksistä, joita sovelletaan yhdenvertaisesti kansallisiin yrityksiin ja muiden jäsenvaltioiden yrityksiin.

- 83 Pääasiassa rakennusalan työehtosopimuksen tietyt lausekkeet koskevat muita kuin direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa nimenomaisesti tarkoitettuja seikkoja. Tältä osin tämän tuomion 20 kohdasta ilmenee, että kyseiseen työehtosopimukseen liittyminen johtaa yritysten osalta sellaisten taloudellisten velvoitteiden hyväksymiseen, kuten velvoitteet, joiden mukaan niiden on suoritettava Byggettanille summa, joka vastaa 1,5:tä prosenttia palkkamenosta, kyseisen ammattijärjestön suorittamasta palkkavalvonnasta, ja vakuutusyhtiö FORA:lle summa, joka vastaa yhtäältä 0,8:aa prosenttia palkkamenosta, ”rakennusalan erityislisänä”, ja toisaalta 5,9:ää prosenttia kyseisistä menoista erilaisina vakuutusmaksuina.
- 84 On kuitenkin selvää, että nämä velvoitteet on asetettu ilman, että kansalliset viranomaiset olisivat vedonneet direktiivin 96/71 3 artiklan 10 kohtaan. Rakennusalan työehtosopimuksen riidanalaiset lausekkeet on näet laadittu sellaisten työmarkkinaosapuolten välisissä neuvotteluissa, jotka eivät ole julkisoikeudellisia yksikköjä ja jotka eivät voi viitata kyseiseen säännökseen vedotakseen yleiseen järjestykseen liittyviin syihin sen osoittamiseksi, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen työtaistelutoimi olisi yhteensoveltuva yhteisön oikeuden kanssa.
- 85 On vielä arvioitava EY 49 artiklan kannalta pääasiassa vastaajina olevien ammattiliittojen toteuttamaa työtaistelutoimea sekä siltä osin kuin sillä pyritään painostamaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta palvelujen tarjoajaa aloittamaan lähetetyille työntekijöille maksettavia palkkoja koskevat neuvottelut että siltä osin kuin sillä pyritään painostamaan kyseistä palvelujen tarjoajaa liittymään työehtosopimukseen, jonka lausekkeissa vahvistetaan tiettyjen direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettujen seikkojen osalta ehdot, jotka ovat suotuisampia kuin merkityksellisistä laeista ilmenevät ehdot, kun taas muut lausekkeet koskevat seikkoja, joista mainituissa säännöksissä ei ole kyse.

Pääasiassa kyseessä olevan työtaistelutoimen arviointi EY 49 artiklan kannalta

- 86 Siltä osin kuin on kyse niiden painostuskeinojen täytäntöönpanosta, joita ammattiliitoilla on käytettävinnään vaadittaessa työehtosopimukseen liittymistä ja palkkaneuvotteluja, pääasian vastaajat sekä Tanskan ja Ruotsin hallitukset väittävät, että oikeus aloittaa työtaistelutoimet työnantajan kanssa käytävien neuvottelujen yhteydessä ei kuulu EY 49 artiklan soveltamisalaan, sillä EY 137 artiklan 5 kohdan mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna Nizzan sopimuksella, yhteisöllä ei ole toimivaltaa säännellä kyseistä oikeutta.
- 87 Tältä osin riittää, kun huomautetaan, että vaikka on totta, että yhteisön toimivaltaan kuulumattomilla aloilla jäsenvaltiot voivat lähtökohtaisesti vapaasti vahvistaa kyseisten oikeuksien olemassaoloa koskevat edellytykset ja niiden käyttämistä koskevat yksityiskohdat, mainittujen valtioiden on kuitenkin käytettävä tätä toimivaltaansa yhteisön oikeutta noudattaen (ks. vastaavasti sosiaaliturva-alan osalta asia C-120/95, Decker, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. I-1831, 22 ja 23 kohta ja asia C-158/96, Kohll, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. I-1931, 18 ja 19 kohta; välittömän verotuksen osalta asia C-334/02, komissio v. Ranska, tuomio 4.3.2004, Kok. 2004, s. I-2229, 21 kohta ja asia C-446/03, Marks & Spencer, tuomio 13.12.2005, Kok. 2005, s. I-10837, 29 kohta).
- 88 Näin ollen sillä, että EY 137 artiklaa ei sovelleta lakko-oikeuteen eikä oikeuteen määrätä työsulusta, ei voida jättää pääasiassa kyseessä olevan kaltaista työtaistelutoimea palvelujen tarjoamisen vapauden alan ulkopuolelle.
- 89 Tanskan ja Ruotsin hallitusten esittämien huomautusten mukaan oikeus ryhtyä työtaistelutoimiin on perusoikeus, joka jää sellaisenaan EY 49 artiklan sekä direktiivin 96/71 soveltamisalan ulkopuolelle.

- 90 Tältä osin on korostettava, että oikeus ryhtyä työtaistelutoimiin tunnustetaan sekä eri kansainvälisissä asiakirjoissa, joihin jäsenvaltiot ovat osallistuneet tai liittyneet ja joita ovat esimerkiksi Euroopan sosiaalinen peruskirja, joka allekirjoitettiin Torinossa 18.10.1961 ja joka sitä paitsi mainitaan nimenomaisesti EY 136 artiklassa, ja ammatillisesta järjestäytymisvapaudesta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelusta 9.7.1948 tehty Kansainvälisen työjärjestön yleissopimus nro 87, että kyseisten jäsenvaltioiden yhteisön tasolla tai Euroopan unionin yhteydessä laatimissa asiakirjoissa, joita ovat esimerkiksi Eurooppa-neuvoston Strasbourgissa 9.12.1989 pitämässä kokouksessa hyväksytty yhteisön peruskirja työntekijöiden sosiaalisista perusoikeuksista, joka mainitaan myös EY 136 artiklassa, ja Nizzassa 7.12.2000 julistettu Euroopan unionin perusoikeuskirja (EYVL C 364, s. 1).
- 91 Vaikka oikeus ryhtyä työtaistelutoimiin on siis tunnustettu perusoikeutena, joka on erottamaton osa yhteisön yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo, sen käyttämiselle voidaan kuitenkin asettaa tiettyjä rajoituksia. Kuten Euroopan unionin perusoikeuskirjan 28 artiklassa vahvistetaan, kyseistä oikeutta suojataan yhteisön oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti.
- 92 Vaikka on totta, kuten Ruotsin hallitus huomauttaa, että oikeutta ryhtyä työtaistelutoimiin suojataan Ruotsissa, kuten muissa jäsenvaltioissa, perustuslailla, tätä oikeutta, joka sisältää kyseisessä jäsenvaltiossa työmaita koskeva saarron, voidaan, kuten tämän tuomion 10 kohdasta ilmenee, Ruotsin perustuslain mukaan käyttää, ellei laissa tai sopimuksessa toisin säädetä tai määrätä.
- 93 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että perusoikeuksien suojelu on sellainen oikeutettu intressi, jonka vuoksi yhteisön oikeudessa asetettujen velvoitteiden eli jopa tavaroiden vapaan liikkuvuuden tai palvelujen tarjoamisen vapauden

kaltaisista perustamissopimuksessa taatuista perusvapauksista johtuvien velvoitteiden rajoittaminen voi lähtökohtaisesti olla perusteltua (ks. asia C-112/00, Schmidberger, tuomio 12.6.2003, Kok. 2003, s. I-5659, 74 kohta ja asia C-36/02, Omega, tuomio 14.10.2004, Kok. 2004, s. I-9609, 35 kohta).

- 94 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo edellä mainituissa asioissa Schmidberger ja Omega todennut, asianomaisten perusoikeuksien eli sananvapautta ja kokoontumisvapautta sekä ihmisarvon kunnioittamista koskevien perusoikeuksien käyttäminen ei jää perustamissopimuksen määräysten soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseisten perusoikeuksien käyttäminen on sovitettava yhteen mainitussa perustamissopimuksessa suojattuja oikeuksia koskevien vaatimusten kanssa, ja sen on oltava suhteellisuusperiaatteen mukaista (ks. vastaavasti em. asia Schmidberger, tuomion 77 kohta ja em. asia Omega, tuomion 36 kohta).
- 95 Edellä olevasta ilmenee, että se, että työtaistelutoimiin ryhtymistä koskeva oikeus on luonteeltaan perusoikeus, ei voi johtaa siihen, että tällainen toimi, johon ryhdytään sellaista toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta yritystä vastaan, joka lähettää työntekijöitä työhön tarjotessaan palveluja valtioiden välillä, jää yhteisön oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle.
- 96 Näin ollen on tutkittava, onko se, että jäsenvaltion ammattiliitot voivat ryhtyä edellä mainituissa olosuhteissa työtaistelutoimeen, palvelujen tarjoamisen vapautta koskeva rajoitus, ja jos näin on, onko se mahdollisesti perusteltavissa.
- 97 Tältä osin on huomautettava, että siltä osin kuin EY 49 artiklalla pyritään poistamaan palvelujen tarjoamisen vapautta koskevat rajoitukset, jotka johtuvat

siitä, että palvelujen tarjoaja on sijoittautunut muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, jossa palvelu on tarkoitus tarjota, sitä sovelletaan siirtymäajan päättymisen jälkeen jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä suoraan ja siinä annetaan yksityishenkilöille oikeuksia, joihin he voivat vedota tuomioistuimessa ja joita kansallisten tuomioistuinten on suojattava (ks. mm. asia 33/74, van Binsbergen, tuomio 3.12.1974, Kok. 1974, s. 1299, Kok. Ep. II, s. 385, 26 kohta; asia 13/76, Donà, tuomio 14.7.1976, Kok. 1976, s. 1333, Kok. Ep. III, s. 177, 20 kohta; asia 206/84, komissio v. Irlanti, tuomio 4.12.1986, Kok. 1986, s. 3817, 16 kohta ja asia C-208/05, ITC, tuomio 11.1.2007, Kok. 2007, I-181, 67 kohta).

98 On myös huomautettava, että velvollisuus noudattaa EY 49 artiklaa koskee myös muita kuin viranomaisen antamia oikeussääntöjä, joiden tarkoituksena on kollektiivisesti säännellä palvelujen tarjoamista. Palvelujen tarjoamisen vapautteen kohdistuvien rajoitusten poistaminen jäsenvaltioiden väliltä nimittäin vaarantuisi, jos valtion toimeen perustuvien esteiden poistamisen vaikutus tehtäisiin tyhjäksi rajoituksilla, jotka aiheutuvat siitä, että yksityisoikeudelliset yhdistykset tai yhteenliittymät käyttävät oikeudellista itsemääräämisvaltaansa (ks. asia 36/74, Walrave ja Koch, tuomio 12.12.1974, Kok. 1974, s. 1405, Kok. Ep. II, s. 415, 17 ja 18 kohta; asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 83 ja 84 kohta ja asia C-309/99, Wouters ym., tuomio 19.2.2002, Kok. 2002, s. I-1577, 120 kohta).

99 Pääasiassa on todettava, että jäsenvaltion ammattiliittojen oikeus ryhtyä työtaistelutoimiin, joiden johdosta toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset voivat tulla pakotetuiksi liittymään rakennusalan työehtosopimukseen, jonka tietyissä lausekkeissa poiketaan lain säännöksistä ottamalla käyttöön direktiivin 96/71 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettujen seikkojen osalta suotuisimmat työolot ja -ehdot ja jonka toiset lausekkeet koskevat seikkoja, joista mainitussa säännöksessä ei ole kyse, voi johtaa siihen, että näiden yritysten on vähemmän houkuttelevaa tehdä rakennustöitä Ruotsin alueella tai se on jopa vaikeampaa, ja sitä on tästä syytä pidettävä EY 49 artiklassa tarkoitettuna palvelujen tarjoamisen vapautta koskevana rajoituksena.

- 100 Näin on sitäkin suuremmalla syyllä sen vuoksi, että jotta mainitut yritykset saavat selville vähimmäispalkat, jotka niiden on maksettava työhön lähetetyille työntekijöilleen, ne voivat tulla työtaistelutoimien johdosta pakotetuiksi neuvottelemaan määrittelemättömän ajan ammattiliittojen kanssa siellä, missä palvelut tarjotaan.
- 101 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että koska palvelujen tarjoamisen vapaus on yksi yhteisön peruseriaa-asteista (ks. mm. asia 220/83, komissio v. Ranska, tuomio 4.12.1986, Kok. 1986, s. 3663, 17 kohta ja asia 252/83, komissio v. Tanska, tuomio 4.12.1986, Kok. 1986, s. 3713, 17 kohta), kyseistä vapautta koskeva rajoitus voidaan hyväksyä vain, jos sillä pyritään perustamissopimuksen mukaiseen oikeutettuun tavoitteeseen ja sitä voidaan pitää perusteltuna yleistä etua koskevista pakottavista syistä, kunhan se tällaisessa tapauksessa on omiaan takaamaan sillä tavoiteltavan päämäärän toteutumisen ja kunhan sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi (ks. mm. asia C-398/95, SETTG, tuomio 5.6.1997, Kok. 1997, s. I-3091, 21 kohta; asia C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, tuomio 30.3.2006, Kok. 2006, s. I-2941, 37 kohta ja yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok. 2006, s. I-11421, 61 kohta).
- 102 Pääasiassa vastaajina olevat ammattiliitot ja Ruotsin hallitus väittävät, että kyseiset rajoitukset ovat perusteltuja, koska ne ovat tarpeen yhteisön oikeudessa tunnustetun perusoikeuden suojelun takaamiseksi ja niiden tavoitteena on työntekijöiden suojelu, joka on yleistä etua koskeva pakottava syy.
- 103 Tältä osin on korostettava, että sellaisiin työtaistelutoimiin ryhtymistä koskeva oikeus, joiden tavoitteena on suojata vastaanottavan valtion työntekijöitä mahdolliselta sosiaaliselta polkumyynniltä, voi olla yhteisöjen tuomioistuimen oikeus-

käytännössä tarkoitettu yleistä etua koskeva pakottava syy, joka lähtökohtaisesti on omiaan oikeuttamaan jonkin perustamissopimuksella taatun perusvapauden rajoituksen (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat *Arblade ym.*, tuomion 36 kohta; asia C-165/98, *Mazzoleni ja ISA*, tuomio 15.3.2001, Kok. 2001, s. I-2189, 27 kohta; yhdistetyt asiat C-49/98, C-50/98, C 52/98–C-54/98 ja C-68/98–C-71/98, *Finalarte ym.*, tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-7831, 33 kohta ja asia C-438/05, *International Transport Workers' Federation ja Suomen Merimies-Unioni*, tuomio 11.12.2007, Kok. 2007, s. I-10779, 77 kohta).

- 104 On vielä todettava, että EY 3 artiklan 1 kohdan c ja j alakohdan mukaan yhteisön toimintaan sisältyy ”sisämarkkinat, joille on ominaista, että tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaata liikkuvuutta rajoittavat esteet poistetaan jäsenvaltioiden väliltä”, ja tämän lisäksi myös ”sosiaalipolitiikka”. EY 2 artiklassa näet määrätään, että yhteisön päämääränä on muun muassa edistää ”taloudellisen toiminnan sopusointuista, tasapainoista ja kestävää kehitystä” ja ”työllisyyden ja sosiaalisen suojelemisen korkeaa tasoa”.
- 105 Koska yhteisöllä ei näin ollen ole ainoastaan taloudellista tavoitetta vaan myös sosiaalinen tavoite, on tehtävä vertailu EY:n perustamissopimuksen tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevista määräyksistä seuraavien oikeuksien ja niiden sosiaalipolitiikalla tavoiteltujen päämäärien välillä, joita ovat, kuten EY 136 artiklasta ilmenee, muun muassa elin- ja työolojen kohentaminen siten, että olojen yhtenäistäminen olisi mahdollista niitä kohennettaessa, riittävä sosiaalinen suojeleminen ja työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu.
- 106 Pääasiassa *Byggnads ja Byggettan* väittävät, että *Lavalia* vastaan aloitetun saarron päämääränä oli työntekijöiden suojeleminen.

- 107 Tältä osin on korostettava, että vastaanottavan jäsenvaltion ammattiliiton aloittama saarto, jolla valtioiden välisiä palveluja tarjottaessa työhön lähetetyille työntekijöille pyritään takaamaan työehdot ja -olot, jotka on vahvistettu tietyille tasolle, kuuluu työntekijöiden suojelua koskevan tavoitteen piiriin.
- 108 On kuitenkin katsottava, että siltä osin kuin on kyse niistä rakennusalan työehtosopimukseen liittymiseen liittyvistä erityisistä velvoitteista, joita ammattiliitot pyrkivät asettamaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella työtaistelutoimella muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneille yrityksille, viimeksi mainitun toimen käsittämää estettä ei voida perustella tällaisen tavoitteen kannalta. Sen lisäksi, mitä tämän tuomion 81 ja 83 kohdasta ilmenee, valtioiden välisiä palveluja tarjottaessa työhön lähetettyjen työntekijöiden osalta on nimittäin todettava, että näiden viimeksi mainittujen työnantaja on direktiivillä 96/71 toteutetun yhteensovittamisen vaikutuksesta velvollinen noudattamaan vastaanottavassa valtiossa vähimmäissuojaa koskevia pakottavia ydinsääntöjä.
- 109 Lopuksi on tosin korostettava niiden palkkaneuvottelujen osalta, joihin ammattiliitot pyrkivät pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella työtaistelutoimella painostamaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneita yrityksiä, jotka lähettävät työntekijöitä tilapäisesti työhön vastaanottavan jäsenvaltion alueella, että yhteisön oikeudessa ei kielletä jäsenvaltioita vaatimasta tällaisilta yrityksiltä vähimmäispalkkaa koskevien sääntöjensä noudattamista asianmukaisia keinoja käyttämällä (ks. em. yhdistetyt asiat Seco ja Desquenne & Giral, tuomion 14 kohta; em. asia Rush Portuguesa, tuomion 18 kohta ja em. yhdistetyt asiat Arblade ym., tuomion 41 kohta).
- 110 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia työtaistelutoimia ei kuitenkaan voida perustella tämän tuomion 102 kohdassa mainitun yleistä etua koskevan tavoitteen nojalla silloin, kun palkkaneuvottelut, joihin niillä pyritään painostamaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta yritystä, liittyvät kansalliseen asiayhteyteen, jolle on leimaa-

antavaa sellaisten kaikenlaisten säännösten puuttuminen, jotka ovat riittävän täsmällisiä ja joista voidaan saada riittävän helposti selkoa, jotta ei tehtäisi tällaiselle yritykselle käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi määrittää, mitä velvollisuuksia sen on noudatettava vähimmäispalkan osalta (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Arblade ym., tuomion 43 kohta).

- 111 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että EY 49 artiklaa ja direktiivin 96/71 3 artiklaa on tulkittava siten, että ne estävät sen, että jäsenvaltiossa, jossa kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettuja seikkoja – lukuun ottamatta vähimmäispalkkaa – koskevat työehdot ja -olot on vahvistettu laissa, ammattiliitto voi pyrkiä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella rakennustyömaita koskevalla saarrolla toteutetuin työtaistelutoimin painostamaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta palvelujen tarjoajaa aloittamaan sen kanssa neuvottelut palkoista, jotka lähetetyille työntekijöille on maksettava, ja liittymään työehtosopimukseen, jonka lausekkeissa vahvistetaan tiettyjen mainittujen seikkojen osalta ehdot, jotka ovat suotuisampia kuin merkityksellisistä laeista ilmenevät ehdot, kun taas muut lausekkeet koskevat seikkoja, joista mainitun direktiivin 3 artiklassa ei ole kyse.

Toinen kysymys

- 112 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää toisella kysymyksellä vastausta siihen, estävätkö EY 49 ja EY 50 artikla sen, että jäsenvaltiossa ammattiliitoille asetettu kielto ryhtyä työtaistelutoimeen toisten osapuolten välillä tehdyn työehtosopimuksen kumoamiseksi tai muuttamiseksi edellyttää sitä, että toimi koskee työehtoja ja -oloja, joihin kansallista lakia sovelletaan suoraan, mikä johtaa siihen, että kyseiseen jäsenvaltioon palvelujen tarjoamisen yhteydessä työntekijöitä lähettävän yrityksen, jota sitoo toisen jäsenvaltion oikeuden alaan kuuluva työehtosopimus, on mahdotonta vedota tällaiseen kieltoon mainittuihin liittoihin nähden.

- 113 Tämä kysymys koskee niiden MBL:n säännösten soveltamista, joilla on otettu käyttöön sosiaalisen polkumyynnin torjumista koskeva järjestelmä, jonka perusteella palvelujen tarjoajalla ei ole oikeutta odottaa jäsenvaltiossa, jossa hän suorittaa palveluksensa, että työehtosopimuksista, joiden piiriin hän kuuluu jo jäsenvaltiossa, johon hän on sijoittautunut, ilmenevät velvoitteet otettaisiin jollain tavoin huomioon. Tällaisesta järjestelmästä seuraa, että työtaistelutoimiin on lupa ryhtyä sellaisia yrityksiä vastaan, joita sitoo toisen jäsenvaltion lain soveltamisalaan kuuluva työehtosopimus, samalla tavalla kuin lupaa ryhtyä sellaisia yrityksiä vastaan, joita ei sido mikään työehtosopimus.
- 114 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan palvelujen tarjoamisen vapaus merkitsee muun muassa kaiken sellaisen syrjinnän poistamista, jonka kohteeksi palvelujen tarjoaja joutuu kansalaisuutensa perusteella tai sen vuoksi, että hän on sijoittautunut muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, jossa palvelu on tarkoitus suorittaa (ks. mm. asia C-154/89, komissio v. Ranska, tuomio 26.2.1991, Kok. 1991, s. I-659, Kok. Ep. XI, s. I-55, 12 kohta; asia C-180/89, komissio v. Italia, tuomio 26.2.1991, Kok. 1991, s. I-709, 15 kohta; asia C-198/89, komissio v. Kreikka, tuomio 26.2.1991, Kok. 1991, s. I-727, 16 kohta ja em. asia komissio v. Saksa, tuomio 18.7.2007, 83 kohta).
- 115 Samoin vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella syrjintää voi olla ainoastaan erilaisten sääntöjen soveltaminen samankaltaisissa tilanteissa tai saman säännön soveltaminen erilaisissa tilanteissa (ks. mm. asia C-279/93, Schumacker, tuomio 14.2.1995, Kok. 1995, s. I-225, 30 kohta; asia C-383/05, Talotta, tuomio 22.3.2007, Kok. 2007, s. I-2555, 18 kohta ja asia C-182/06, Lakebrink ja Peters-Lakebrink, tuomio 18.7.2007, Kok. 2007, s. I-6705, 27 kohta).
- 116 Tältä osin on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jossa ei oteta huomioon – niiden sisällöstä riippumatta – työehtosopimuksia, jotka sitovat jo Ruotsiin työntekijöitä työhön lähettäviä yrityksiä siinä jäsenvaltiossa, johon ne ovat sijoittautuneet, merkitsee kyseisten yritysten syrjintää

siltä osin kuin niitä kohdellaan siinä samalla tavalla kuin kansallisia yrityksiä, jotka eivät ole tehneet työehtosopimusta.

- 117 EY 46 artiklasta, jota on tulkittava suppeasti, seuraa kuitenkin, että syrjivät säännöt voivat olla perusteltuja ainoastaan yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden vuoksi (ks. em. asia komissio v. Saksa, tuomio 18.7.2007, 86 kohta).
- 118 Tältä osin ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että kyseisen säännösten soveltamisella sellaisiin muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin yrityksiin, joita sitovat työehtosopimukset, joihin Ruotsin lakia ei sovelleta suoraan, pyritään yhtäältä antamaan ammattiliitoille mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, jotta kaikki Ruotsin työmarkkinoilla toimivat työnantajat soveltavat palkkoja ja muita työehtoja, jotka vastaavat Ruotsissa tavanomaisesti sovellettuja työehtoja, ja toisaalta luomaan vilpittömän kilpailun edellytykset samanlaisin ehdoin ruotsalaisien työnantajien ja muista jäsenvaltioista tulevien elinkeinonharjoittajien välille.
- 119 Koska yksikään edellä olevassa kohdassa mainituista seikoista ei merkitse EY 46 artiklassa, sovellettuna yhdessä EY 55 artiklan kanssa, tarkoitettua yleistä järjestystä tai turvallisuutta taikka kansanterveyttä koskevaa syytä, on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen syrjintä ei ole perusteltavissa.
- 120 Edellä olevan perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että EY 49 ja EY 50 artikla estävät sen, että jäsenvaltiossa ammattiliitoille asetettu kieltä ryhtyä työtaistelutoimeen toisten osapuolten välillä tehdyn työehtosopimuksen kumoamiseksi tai muuttamiseksi edellyttää sitä, että toimi koskee sellaisia työehtoja ja -oloja, joihin kansallista lakia sovelletaan suoraan.

Oikeudenkäyntikulut

- 121 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) EY 49 artiklaa ja palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16.12.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/71/EY 3 artiklaa on tulkittava siten, että ne estävät sen, että jäsenvaltiossa, jossa kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a–g alakohdassa tarkoitettuja seikkoja – lukuun ottamatta vähimmäispalkkaa – koskevat työehdot ja -olot on vahvistettu laissa, ammattiliitto voi pyrkiä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella rakennustyömaita koskevalla saarrolla toteutuvin työtaistelutoimin painostamaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta palvelujen tarjoajaa aloittamaan sen kanssa neuvottelut palkoista, jotka lähetetyille työntekijöille on maksettava, ja liittymään työehtosopimukseen, jonka joissakin lausekkeissa vahvistetaan tiettyjen mainittujen seikkojen osalta ehdot, jotka ovat suotuisampia kuin merkityksellisistä laeista ilmenevät ehdot, kun taas muut lausekkeet koskevat seikkoja, joista mainitun direktiivin 3 artiklassa ei ole kyse.

- 2) **EY 49 ja EY 50 artikla estävät sen, että jäsenvaltiossa ammattiliitoille asetettu kieltö ryhtyä työtaistelutoimeen toisten osapuolten välillä tehdyn työehtosopimuksen kumoamiseksi tai muuttamiseksi edellyttää sitä, että toimi koskee sellaisia työehtoja ja -oloja, joihin kansallista lakia sovelletaan suoraan.**

Allekirjoitukset